

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final) (U 69/2022 vp): Hallintovaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 31/2025 vp — U 69/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Pekka Vasara, sisäministeriö

Viitetiedot

Hallintovaliokunta on antanut asiasta aiemmin lausunnot HaVL 27/2022 vp, HaVL 8/2023 vp, HaVL 19/2024 vp, HaVL 10/2025 vp ja HaVL 16/2025 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on 11.5.2022 antanut ehdotuksen asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi (COM(2022) 209 final). Ehdotuksen tavoitteena on muodostaa selkeä ja sitova oikeudellinen kehys, jonka avulla voidaan torjua ja ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Ehdotuksella pyritään myös luomaan vahvat suojatoimet, jotta palveluntarjoajat saavat oikeusvarmuuden ja perusoikeuksien kunnioittaminen voidaan varmistaa kaikkien osapuolten osalta.

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu Tšekin puheenjohtajuuskaudella vuonna 2022. Neuvoston yleisnäkemyistä on tavoiteltu viimeksi Unkarin ja Puolan puheenjohtajuuskausilla.

Valiokunnan lausunto HaVL 26/2025 vp

Myös nykyinen puheenjohtajavaltio Tanska on jo aiemmin pyrkinyt saavuttamaan kompromissin. Jatkokirjelmässä selostetaan puheenjohtajavaltion uusimman kompromissiehdotuksen (13.11.2025) sisältöä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto täydentää aikaisempia, U 69/2022 vp:n (jatkokirjeineen) yhteydessä muodostettuja, kantojaan seuraavasti osallistuakseen asetusehdotuksen käsittelyyn neuvostossa.

Valtioneuvosto pitää edelleen lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumista ensisijaisen tärkeänä ja katsoo, että tavoitteeseen tulee pyrkiä keinoilla, jotka ovat tehokkaita ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Viestinnän luottamuksellisuuden suojaan ja muihin perusoikeuksiin puuttumisen tulee rajoittua vain välttämättömään ja sen tulee olla oikeasuhtaista. Sääntelyn ei tule johtaa laajaan ja yksilöimättömään viestinnän sisällön tunnistamiseen.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että aiempien esitysten kaltaisesta tunnistamismääräyksestä on luovuttu.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana ehdotusta, jolla vakiinnutettaisiin numeroista riippumattomien viestintäpalvelun tarjoajien (esim. Facebook Messenger) vapaaehtoista tunnistamista koskeva tällä hetkellä tilapäinen sääntely palveluissa välitetyn CSA-materiaalin tai siellä tapahtuvan groomingin havaitsemiseksi ja siitä ilmoittamiseksi ja kyseisen materiaalin poistamiseksi. Jatkovalmistelussa on edelleen varmistettava, että vapaaehtoiselle tunnistamiselle asetetaan riittävät suojakeinot väärinkäytöksiä vastaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallintovaliokunta on antanut CSAM-asetusehdotuksesta (Child Sexual Abuse Material, COM(2022) 209 final) jo viisi lausuntoa (HaVL 27/2022 vp, HaVL 8/2023 vp, HaVL 19/2024 vp, HaVL 10/2025 vp ja HaVL 16/2025 vp). Valiokunta pitää edelleen asetusehdotuksen tavoitteita erittäin tärkeinä. Valiokunta korostaa ilmiön tehokkaan ennaltaehkäisyn ja torjunnan keskeistä merkitystä sekä painottaa erityisesti lapsen edun toteutumista sääntelykokonaisuudessa. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että asiassa saadaan vihdoin hyväksyttyä EU-sääntely, joka mahdollistaa riittävän tehokkaat keinot asetusehdotuksessa tarkoitetun vakavan rikollisuuden torjuntaan.

Asetusehdotuksen keskeisimmät haasteet ovat liittyneet sen tunnistamismääräystä koskevaan sääntelyyn, jota on käsitelty perusteellisesti eri näkökulmista hallintovaliokunnan marraskuussa 2024 antamassa lausunnossa (HaVL 19/2024 vp). Valiokunta on asian käsittelyn kaikissa vaiheissa todennut asetusehdotuksen sisältävän runsaasti muitakin sääntelyä kuin mahdollisuuden tunnistamismääräyksen antamiseen. Viranomaiset voivat asetusehdotuksen mukaan antaa palveluntarjoajille esimerkiksi poistamis- ja estomääräyksiä. Lisäksi palveluntarjoajat veloitetaan arvioimaan palveluihinsa liittyviä riskejä ja toteuttamaan riskejä lieventäviä toimenpiteitä sekä raportoimaan havaitsemistaan riskeistä. Näiden toimenpiteiden arvioidaan lisäävän sääntelyn tehokkuutta nykytilaan verrattuna.

Valiokunnan lausunto HaVL 26/2025 vp

Puheenjohtajavaltion uusiin kompromissiehdotus vastaa jatkokirjelmän mukaan aiemmin Puolan puheenjohtajakaudella esillä ollutta mallia, jossa tunnistamismääräys ja siihen suoraan kytkeytyvät artiklat (7-11 artikla) on poistettu asetusehdotuksesta kokonaan. Ehdotuksesta on poistettu esimerkiksi maininta teknisestä toiminnosta, jolla laitonta sisältöä olisi voitu tunnistaa salattua ympäristöä käyttävissä palveluissa vertaamalla ns. hash-lukuja, mikä olisi ollut yksi mahdollinen tapa toteuttaa tunnistamismääräys teknisesti päästä päähän salattua viestintää käyttävissä palveluissa. Saadun selvityksen mukaan asetusehdotuksesta ei nykyisessä muodossaan seuraa velvoitteita purkaa päästä päähän -salausta tai rajoittaa sen käyttöä. Hallintovaliokunta toistaa samansisältöisestä kompromissiehdotuksesta aiemmin ilmaisemansa kannan (HaVL 10/2025 vp), jonka mukaan valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin hyvänä, että tunnistamismääräystä koskeva sääntely on poistettu ehdotuksesta.

Asian aiemmissa käsittelyvaiheissa on kiinnitetty sääntelyn oikeasuhtaisuuden arvioinnin kannalta huomiota siihen, että tunnistamismääräyksen soveltamisalaa ei ollut rajattu tiettyihin henkilöihin, vaan luottamuksellisen viestin salaisuuden rajoitus olisi kohdistunut kaikkiin viestintäpalveluiden käyttäjiin riippumatta siitä, onko heillä mitään yhteyttä rikolliseen tekoon. Sääntelyn soveltaminen olisi näin ollen saattanut muodostua varsin laajaksi ja yksilöimättömäksi. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaan puuttuminen on mahdollisimman kohdennettua. Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että kompromissiehdotukseen sisältyy lauseke, jonka perusteella komissiota kehoitetaan arvioimaan kolmen vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta, olisiko velvoittavalle tunnistamismääräykselle olemassa teknologiset ja oikeudelliset edellytykset (85 artikla).

Kompromissiehdotuksen mukaan CSAM-asetuksella vakiinnutetaan tilapäisen poikkeusasetuksen¹ nojalla sovellettu menettely, joka mahdollistaa sen, että numeroista riippumattomat henkilöiden välisten viestintäpalvelujen (esim. Facebook Messenger) tarjoajat voivat käyttää erityisiä teknologioita henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyyn siinä laajuudessa kuin on ehdottoman välttämätöntä niiden palveluissa välitetyn CSA-materiaalin tai palveluissa tapahtuvan groomingin havaitsemiseksi ja siitä ilmoittamiseksi sekä kyseisen materiaalin poistamiseksi. Hallintovaliokunta pitää selvänä, että sääntelyn tulee tältäkin osin täyttää EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimukset.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että palveluntarjoajat voivat jatkaa CSA-materiaalin vapaaehtoista tunnistamista ja siitä raportointia. Palveluntarjoajilta saatavat ilmoitukset ovat poliisin operatiivisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä ja mahdollistavat tiedon saamisen sellaisista rikosepäilyistä, jotka eivät muutoin tulisi poliisin tietoon. Pelkästään poliisin tai muiden viranomaisten toimenpiteillä ei voida tehokkaasti puuttua näihin vakaviin rikoksiin, vaan on tärkeää, että palveluntarjoajat voivat omilla vapaaehtoisilla toimenpiteillään vaikuttaa siihen, että palveluiden käyttäminen on turvallista ja rikoksia voidaan ehkäistä niiden ylläpitämällä alustoilla. Valiokunta toteaa, että lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjumisen kannalta erityisesti uuden ja houkuttelua koskevan materiaalin tunnistaminen on äärimmäisen tärkeää.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1232 tilapäisestä poikkeuksesta direktiivin 2002/58/EY tiettyihin säännöksiin siltä osin kuin on kyse teknologioista, joita numeroista riippumattomien henkilöiden välisten viestintäpalvelujen tarjoajat käyttävät henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelyyn verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi

Valiokunnan lausunto HaVL 26/2025 vp

Tällaisen aineiston tunnistaminen parantaa mahdollisuuksia puuttua rikoksiin reaaliaikaisesti ja estää pidemmälle meneviä rikollisia tekoja.

Vaikka asetusehdotukseen tehty muutokset heikentävät eräiltä osin mahdollisuuksia puuttua ilmiöön rikostorjunnan näkökulmasta, tilapäistä poikkeusta koskevan sääntelyn vakiinnuttaminen mahdollistaa rikosvastuun toteutumisen nykyiseen tapaan. Asetusehdotukseen sisältyy edelleen useita velvollisuuksia, jotka parantavat lasten suojaamista verkkovälitteiseltä seksuaaliväkivallalta, kuten velvollisuus riskien arviointiin ja lieventämiseen sekä mahdollisuus antaa esto- ja poistamismääräyksiä. Valiokunta korostaa, että rikostorjunnan kannalta tehokkaita ja luotettavia keinoja puuttua asetusehdotuksessa tarkoitettuun rikollisuuteen ja sen ehkäisemiseen tulee edelleen kehittää. Tämä edellyttää teknologisen kehityksen jatkuvaa seurantaa ja uusien ajantasaisten menetelmien kehittämistä.

Valiokunta pitää olennaisena, että ilmiöön kyetään puuttumaan erityisesti niissä palveluissa, joita lapset ja nuoret itse käyttävät. Valiokunnan aiemmissa asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että sosiaalisen median palvelujen ikärajojen nykyistä tehokkaampi valvonta ja käyttäjien henkilöllisyyden todentaminen vahvan tunnistautumisen avulla voisivat toimia tehokkaammin etenkin groomingin ennalta ehkäisyssä kuin asetusehdotuksen mukaiset toimenpiteet.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 25.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan lausunto HaVL 26/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo